

Гончаренко А. Н., доктор исторических наук (история международных отношений и внешней политики), профессор, Киевский национальный университет культуры и искусств (Украина, Киев), *al.gontch@gmail.com*

Проблемы превентивного кризисного менеджмента в асимметричной системе международных отношений

Рассматриваются проблемы и перспективы превентивного кризисного менеджмента в современной асимметричной системе международных отношений. Особое внимание уделяется проблемам и ограничениям традиционного превентивного мышления, классических принципов либеральной логики и этики. Подчеркивается, что практика эффективного кризисного менеджмента объективно противоречит не только существующим канонам международного права, но и базовым принципам либеральной традиции касающихся прав человека и уважения к человеческой жизни. Эти принципы оказываются несовместимыми с требованиями эффективного кризисного менеджмента и успешной борьбы с мировым терроризмом. Поэтому классические принципы международных отношений и международного права объективно требуют соответствующей адаптации.

Ключевые слова: превентивный кризисный менеджмент, асимметричные стратегии, международный терроризм, региональные конфликты, превентивное мышление.

* * *

УДК 334.02

Верьовкін В. В.,
кандидат філологічних наук
(Україна, Київ), *v.veryovkin@gmail.com*

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Досліджено поняття інформаційного суспільства та забезпечення національних інтересів під впливом глобалізаційних процесів. Проведено дослідження складного процесу переходу суспільства від індустріального до інформаційного устрою. Виявлено основні тенденції та стратегічні орієнтири подальшого розвитку інформаційного суспільства.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційні технології, національні інтереси.

Нові інформаційні технології все глибше проникають в усі сфери суспільного життя, генерують не тільки нові можливості у вирішенні різних проблем, що накопичилися, але й принципово нові проблеми і загрози, серед яких: цифрова розбіжність між країнами і в рамках окремої держави, дотримання свободи слова, захист інтересів етнічних меншин і підростаючого покоління, збереження національної мови та культурної спадщини в нових умовах, протистояння культурній експансії інших країн, охорона інтелектуальної власності, боротьба з комп'ютерними і високотехнологічними злочинами, а також питання цензури в глобальних комп'ютерних мережах.

До ряду чинників також можна віднести процеси, які негативно впливають на вітчизняний інформаційний простір. До яких належить застосування інноваційних технологій, що забезпечує розширення й поглиблення проникаючих можливостей зарубіжної інформації, зростання маніпулятивного соціально-психологічного впливу на визначену аудиторію для утвердження в її колективній свідомості заданих економічних, політичних та інших установок, формування стереотипів поведінки, сприятливих для досягнення інтересів, потрібних для утвердження інтересів суб'єкта таких впливів. З удосконаленням відповідних технологій розвиваються методи ведення інформаційних війн, що в наш час стають важливим компонентом традиційних війн, або ж використовуються самостійно і за своїми результатами можуть бути навіть більш ефективними від них [9].

У всьому різноманітті політичних процесів, які проходять в суспільстві, знаходиться поняття демократія, яка утворена в поєднанні з суспільно-політичними, морально-правовими та культурними цінностями, оскільки виражає права людини та єдність загальнолюдських, класових, інтернаціональних, та національних інтересів в політичному житті. Більшість політологів справедливо зазначають, що демократія є синонімом свободи [Бабкіна].

Суспільно-політичний понятійний апарат за останні роки збагатився такими поняттями, як «електронний уряд», «електронне громадянство», «кіберполітика», «кібердемократія», «комп'ютерноопосередкована політична комунікація», «постіндустріальне суспільство» (Д. Белла, Г. Кан, З. Бжезінський, А. Тоффлер), «інформаційне суспільство» (Й. Масуді), «Мережеве суспільство» (М. Кастельс), «кіберкомунізм» (К. Мея), «Суспільства знань» (П. Дракер) та інші.

Світоглядна та психологічна єдність в якій зараз перебуває український народ вимагає створення проекту побудови нової спільноти українців із властивими їй індивідуальними рисами та власним алгоритмом самореалізації. Цей алгоритм повинен включати як механізм інституційної розбудови, так і світоглядний базис національної свідомості [8].

Досягнення психологічного усвідомлення спільності долі всіх членів спільноти вимагає усвідомлення того, що існує сформована група, заснована на «відчутті» близькості, яка об'єднує тих, хто належить до даної групи та є головною метою формування національної ідентичності [10].

Так процеси глобалізації зумовлюють нагальну потребу в формуванні, визначенні та побудові суспільства нового типу, яке у різних країнах світу протягом останніх десятиліть все частіше характеризується як інформаційне суспільство [4].

Особливий характер новітніх глобальних трансформаційних процесів зумовлює потребу глибокого наукового осмислення, метою якого є оптимізація суспільного розвитку шляхом стратегічного моделювання [7].

Одним з перших концептуальних документів, що визначав стратегію побудови інформаційного суспільства, є прийнята на 29 сесії Генеральній Конференції ЮНЕСКО в 1996 році документ під назвою «Інформаційне суспільство для всіх» [11].

Згідно з чим магістральним напрямом міжнародного співробітництва є побудова глобального інформаційного суспільства та особливої ролі ЮНЕСКО. У цьому документі задекларовано, що забезпечення кожній людині міжнародного співтовариства широкого та вільного доступу до інформаційних ресурсів є необхідним для рівноправної участі у житті нової суспільної формації, а інформація і знання мають важливе значення для подолання інформаційної нерівності, що є глобальним суспільним надбанням для запоруки глобальної демократії [5].

Для побудови глобального інформаційного суспільства необхідно подолати ряд проблем:

- 1) інформаційно-технологічний дисбаланс та інформаційну ізоляцію окремих регіонів і країн;
- 2) негативний вплив комунікаційних та інформаційних технологій;
- 3) незабезпеченість інформаційних прав та свобод людини (громадянина), включаючи право на доступ до інформації і конфіденційність тощо.

ЮНЕСКО у сфері побудови інформаційного суспільства формує міжнародну інформаційну політику, сприяє вільному обміну ідеями, забезпечує формування глобальної інформаційної інфраструктури та міжкультурної комунікації [11].

Серед основних європейських нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері побудови інформаційного суспільства – Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 року [2].

Для визначення поняття інформаційне суспільство звернемось до наукових розробок Національного Інституту стратегічних досліджень, які приходять в своїх дослідженнях до висновку, що специфічною рисою інформаційної сфери сучасного суспільства є її принципово недискретний і при цьому багатомірний характер. За низкою фундаментальних ознак вона є цілісним феноменом, але на рівні соціальної практики інформаційна складова присутня в усіх основних галузях суспільного життя, причому її прояви є вельми різноманітними. Навіть дещо схематизуючи ситуацію, можна розглядати інформаційну сферу і як окремий сектор економіки, і як чинник її модернізації, і як джерело потужних соціокультурних трансформацій. ІКТ дедалі активніше застосовуються в екологічній, медичній, військовій, політико-адміністративній, медійно-комунікаційній, культурній, науково-освітній сферах, видозмінюючи їх і надаючи соціальному та людському розвитку нових якостей, сенсів і вимірів [3].

Так на думку В. М. Бебика, під інформаційним суспільством потрібно розуміти сучасне суспільство з високим рівнем розвитку інформаційної культури (створення, переробки та використання інформації), яке характеризується:

- здатністю якісно продукувати всю необхідну для життєдіяльності суспільства інформацію;
- наявністю розвинутої інформаційної інфраструктури суспільства;
- високим рівнем доступності всіх членів суспільства до необхідної інформації;
- великою часткою працездатного населення, що працює в інформаційному секторі економіки [1].

Виявлено, що організація влади та управління за принципом «електронного уряду» якісно трансформують функції держави, форми її відносин з громадянами та іншими політичними контрагентами, а також істотно активізує роль засобів масової інформації у політичному процесі.

Формування інформаційного суспільства в процесі інтеграції України до Європейського Союзу вимагає дотримання нашою державою вищого рівня вимог до сфери інформаційної безпеки та інформаційної політики, що, зокрема, передбачає використання інформаційних технологій для посилення взаємодії між урядовими структурами, бізнесом та населенням держави. Електронний уряд (е-уряд) виступає інформаційним полем, у рамках якого громадяни можуть безперешкодно взаємодіяти з державою і користуватись послугами, які продукує держава, у будь-який час. Звісно, рівень розвитку е-уряду в кожній окремо взятій країні різний [6].

Наприклад основним показником, який визначає рівень розвитку е-уряду є комплексний індекс, який формується на основі компіляції трьох складових:

- індекс web-послуг (рівень розвиненості інтернет-послуг з боку уряду);
- індекс телекомунікаційної інфраструктури (рівень оснащення населення засобами інформаційно-комунікаційних технологій);
- індекс людського капіталу (характеризує готовність населення користуватися інформаційними послугами) [6].

Зростає взаємодія економічних процесів в світовому масштабі, а отже, зростає роль наднаціонального регулювання та наднаціональних інститутів. Все менше вироблених благ матиме чітку національну приналежність. Блага можуть проводитись в різних країнах і регіонах, а потім формуватися у вигляді якогось кінцевого блага з подальшою реалізацією в різних точках земної кулі.

Надавши унікальні можливості в області руху капіталу, товарів і послуг, інформаційні та комунікаційні технології стали основою формування нового типу економіки – «інформаційної» або «інформаційної економіки». Існуючі економічні системи змушені пристосовуватися до інформаційної та комп'ютерної реальності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У розвитку національної інформаційної інфраструктури нашої країни саме держава повинна відігравати роль координатора діяльності різних суб'єктів суспільства, покликаною цілеспрямованою політикою прискорити інтеграцію людей в суспільство знань. До пріоритетних напрямів діяльності державних органів слід віднести заохочення конкуренції: боротьба з монополізмом, контроль за концентрацією власності в засобах масової інформації; правове забезпечення прав на доступ до інформації та інформаційних ресурсів для всього населення; дотримання свободи слова незалежно від технологічного середовища поширення інформації; забезпечення інформаційної безпеки особистості і суспільства в нових умовах. Державна політика щодо формування інформаційного суспільства при цьому повинна дотримуватися балансу інтересів держави, підприємницьких кіл, особистості і суспільства в цілому.

В умовах глобалізації світового розвитку і безпрецедентною інформаційної відкритості національних кордонів інформація стає головним стратегічним чинником у міжнародному змаганні за використання її позитивних сторін і мінімізацією негативних наслідків. Активізація міжнародного тероризму, з одного боку, і зростання міжнародної конкуренції – з іншого, загострюють питання, пов'язані із захистом інтересів нашої країни та добробуту її громадян. Однак навіть перший з названих чинників поки не став предметом систематичного дослідження політологів в світлі розглянутих проблем. Ще в більшій мірі це відноситься до зростання міжнародної конкуренції в сфері політики, економіки та безпеки. Тому потрібна активізація зусиль наукової спільноти, спрямована на дослідження методології контролю, оцінки та аналізу сукупності існуючої інформації в поєднанні зі збереженням і подальшим розвитком.

Проведене дослідження, природно, далеко не висчерпує всього змісту даної проблематики. Так, наприклад, за межами цього дослідження залишилися такі питання, як взаємовплив процесу становлення світового інформаційного суспільства та концепції прав і свобод людини; загострення суперництва і конкуренції між країнами в боротьбі за краще місце в формуванні глобального інформаційного суспільства; шляхи

інтеграції слабозвинених країн. Ці та інші питання потребують подальшого аналізу назрілих проблем протидії інформаційному тероризму, а також узгодженої інформаційної політики світового співтовариства в боротьбі проти міжнародного тероризму.

Список використаних джерел

1. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації / В. М. Бебик // Інформація і право. – 2011. – №1. – С.41–49. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11
2. Верховна Рада України, офіційний вебпортал. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_163
3. Дубов Д. В. «Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості». Аналітична доповідь. Національний Інститут стратегічних досліджень. – 2010. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/431/>
4. Колодюк А. В. Інформаційне Суспільство. Шлях України / А. В. Колодюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – Т.49, Вип.5. – С.26–36. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_49_5_6
5. Максименко Ю. С. Інформаційне суспільство в Україні: стан та перспективи встановлення. – 2014. – Режим доступу: <http://goal-int.org/informacijne-suspilstvo-v-ukraini-stan-ta-perspektivi-stanovlennya/>
6. Морзе Н. В. Аналіз конкурентоспроможності економіки України через призму інформаційно-комунікаційних технологій / Н. В. Морзе, О. В. Веселовська // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – Т.49, Вип.5. – С.26–36. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_49_5_6
7. Пилипчук В. Пріоритети розвитку правової науки в галузі національної безпеки – Режим доступу: ftp://ftp.nas.gov.ua/akademperiodyka/Downloads/Visnyk_NANU/downloads/2009/5/a5.pdf
8. Розумний М. М. Громадянське суспільство vs політична нація // М. М. Розумний // Інформація і право. – 2011. – №1. – С.41–49. – Режим доступу: <http://sp.niss.gov.ua/articles/543>
9. Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, Проблеми збереження національного інформаційного простору в контексті посилення негативних зарубіжних впливів. – Режим доступу: http://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/15026.1.011.pdf
10. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія / М. Т. Степико. – К.: НІСД, 2011. – 336 с.
11. Basic Documents UNESCO 1989–1995. News Communication Strategy. Document C II–96/WS/2. – Paris, UNESCO, 1995. – 109 p.

References

1. Bebyk V. M. Global'ne informacijne suspil'stvo: ponjattja, struktura, komunikacii' / V. M. Bebyk // Informacija i pravo. – 2011. – №1. – С.41–49. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11
2. Verhovna Rada Ukrai'ny, oficijnyj vebportal. – Rezhym dostupu: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_163
3. Dubov D. V. «Informacijne suspil'stvo v Ukrai'ni: global'ni vyklyky ta nacional'ni mozhlyvosti». Analitichna dopovid'. Nacional'nyj Instytut strategichnyh doslidzhen'. – 2010. – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/431/>
4. Kolodjuk A. V. Informacijni tehnologii' i zasoby navchannja. – 2015. – Т.49, Vyp.5. – С.26–36. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_49_5_6
5. Maksymenko Ju. Je. Informacijne suspil'stvo v Ukrai'ni: stan ta perspektivy vstanovlennja. – 2014. – Rezhym dostupu: <http://goal-int.org/informacijne-suspilstvo-v-ukraini-stan-ta-perspektivi-stanovlennya/>
6. Morze N. V. Analiz konkurentospromozhnosti ekonomiky Ukrai'ny cherez pryzmu informacijno-komunikacijnyh tehnologij / N. V. Morze, O. V. Veselov's'ka // Informacijni tehnologii' i zasoby navchannja. – 2015. – Т.49, Vyp.5. – С.26–36. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_49_5_6
7. Pylypchuk V. Prіorytety rozvytku pravovoi' nauky v galuzi nacional'noi' bezpeky – Rezhym dostupu: ftp://ftp.nas.gov.ua/akademperiodyka/Downloads/Visnyk_NANU/downloads/2009/5/a5.pdf
8. Rozumnyj M. M. Gromadjans'ke suspil'stvo vs politychna nacija // M. M. Rozumnyj // Informacija i pravo. – 2011. – №1. – С.41–49. – Rezhym dostupu: <http://sp.niss.gov.ua/articles/543>

9. Sluzhba informacijno-analitychnogo zabezpechennja organiv derzhavnoi' vlydy, Problemy zberezhennja nacional'noho informacijnogo prostoru v konteksti posylennja negatyvnyh zarubizhnyh vplyviv. – Rezhym dostupu: http://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/15026.1.011.pdf

10. Stepyko M. T. Ukrai'ns'ka identychnist': fenomen i zasady formuvannja: monografija / M. T. Stepyko. – K.: NISD, 2011. – 336 s.

11. Basic Documents UNESCO 1989–1995. News Communication Strategy. Document C II–96/WS/2. – Paris, UNESCO, 1995. – 109 p.

Verevkin V. V., candidate of philology sciences (Ukraine, Kyiv), v.vergovkin@gmail.com

Information society and national interests in the context of globalization

This article is devoted to research of the concept of information society. A research of the complex process of transition from industrial society to information system was conducted. Basic trends and strategic guidelines for further development of information society were discovered.

Keywords: information, information society, information and communication technologies, national interests.

Веревкин В. В., кандидат филологических наук (Украина, Киев), v.vergovkin@gmail.com

Информационное общество и национальные интересы в условиях глобализации

Исследовано понятие информационного общества и обеспечение сохранения национальных интересов под влиянием глобализационных процессов. Проведено исследование сложного процесса перехода общества от индустриального к информационному устройству. Выявлены основные тенденции и стратегические ориентиры дальнейшего развития информационной общества.

Ключевые слова: информация, информационное общество, информационно-коммуникационные технологии, национальные интересы.

УДК 327.5

Герасимович В. А.,
аспірант, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
gerasimovich92@gmail.com

ОСОБЛИВОСТИ УЧАСТІ «ТРЕТЬОЇ СТОРОНИ» У ПОЛІТИЧНОМУ ПЕРЕГОВОРНОМУ ПРОЦЕСІ

Вивчено особливості участі «третьої сторони» в переговорному процесі в політичній сфері. Автором розкрито підходи ряду дослідників до поняття «третья сторона», акцентовується увага на історичних причинах її виникнення на переговорах. Проаналізовано «плюси» та «мінуси» її залучення в перемовинах, детально розкрито посередництво й фасилітацію як форму участі «третьої сторони», наведено їх види. Участь «третьої сторони» в переговорному процесі є абсолютно доцільною не лише за умови відсутності досвіду переговорної взаємодії учасників переговорів, а й у разі неприхильності суб'єктів переговорного процесу та відвертого небажання врегулювати конфлікт та йти один одному на поступки. Здійснена спроба актуалізувати тему врегулювання політичних конфліктів шляхом переговорів, враховуючи конфліктність політичного життя України.

Ключові слова: «третья сторона», переговори, посередництво, фасилітація, врегулювання політичних конфліктів.

Загальновідомо, що переговори в сучасному світі набули важливого значення в різних сферах діяльності людини. Це складний та відповідальний процес, що вимагає від учасників не лише необхідних навичок переговорної взаємодії, але й вміння сприяти й розуміти один одного, йти на поступки та приборкувати власні амбіції.

Переговорна практика ще з давніх часів закріпила за собою залучення до процесу перемовин третьою стороною, яка була покликана допомогти їм знайти спільне вирішення проблеми, що постала на порядку денному. Третю сторону на переговорах найчастіше представляли люди, що користувалися беззаперечним авторитетом та